

Álmok pusztulása

Szöke Katalin tanulmányai a XX. századi orosz irodalomról

2003.06.11

A világirodalomról alkotott képzeleteink egyre kevésbé kötődnek pontos ismeretekhez, ennek oka elsősorban ismereteink hiányos voltában rejlik, de nemcsak kizárólag ebben, hanem abban is, hogy maga a világirodalom is „szétesett” – megszűnt a különböző népek irodalma fölött lebegő irodalom lenni, a különböző irodalmak öszszességéeként pedig áttekinthetetlennek mutatkozik. Ebben az áttekinthetlenségben is feltűnő, hogy a korábbinál is kevesebbet tudunk a valamikori „keleti tömbhöz” tartozó népek irodalmáról, mintha a politikai gyakorlattal együtt a kultúráktól is el akarnánk fordulni. Kivétel, ha van, akkor az éppenséggel az orosz irodalom kapcsán mutatkozik meg. Pár orosz írónak, így például Dovlatovnak, Akszjonovnak, a Moszkvai történet szerzőjének, de még inkább Viktor Pelevinnek és Venegyikt Jerofejevnek a neve ismert hazai irodalmi körökben is...

Abban, hogy az orosz irodalom minden nehézség ellenére mégis csak ismert Magyarországon, nem kis szerepe van Szöke Katalinnak, aki egyetemi tanárként, az orosz irodalom tudós kutatójaként, fordítások ösztönzőjeként és lektoraként, szaktanulmányok s úgymond „ismeretterjesztő” írások szerzőjeként, orosz nyelvű tanulmányok fordítójaként sokat tett az orosz irodalom magyarországi megismertetéséért. Mostani tanulmánykötetében a huszadik századi orosz irodalomról írott tanulmányait állítja egymás mellé: szaktanulmányokat, például a pétervári irodalom végnapjairól, arcképeket Alekszander Blokról, Vlagyiszlav Hodaszevicstről, Arszenyij Tarkovszkijról, Joszif Brodskijról, Andrej Bitovról, Jevgenyij Jevtusenkóról, áttekinthető írást az orosz posztmodernről, aztán könyvkritikákat, ismertetéseket, rendszerező írásokat az irodalom és a könyv mai oroszországi helyzetéről. Külön fontos fejezetét alkotják a kötetnek azok az írások, amelyek Baka Istvánnak az orosz irodalomhoz való kapcsolatát, a Sztjepan Pehotnij-kötetet, Baka „orosz versét” elemzik.

Ismeretes Baka István mély kötődése az orosz irodalomhoz, ennek a kötődésnek a tartalmát éppenséggel Szöke Katalin tárta fel, rámutatva, hogy „ez a kapcsolat olyannyira mély Baka költészetében, hogy verseinek nemcsak magyar, de orosz kulturális 'kódja' is van; illetve megfordítva, ami inkább természetes, fordításai igazi Baka-versek, és a magyar költészet részei. Baka István az orosz kultúrát tág értelemben véve nem csupán elsajátította, de majdhogynem olyan intenzitással 'élte meg', mint a magyart”.

Szöke Katalin tanulmánykötete mindezek ellenére nem csupán gazdagsága, vagy éppenséggel „magyar vonatkozása” okán érdemes a figyelmünkre, hanem azért is mert, a különböző tárgyú, különböző időben és céllal írott írások kohéziót sugalló egésszé állnak össze. Egyrészt azért, mert a szerző az írásokba „beépítette” önreflexivitásukat, így azok ezen az önreflexivitáson keresztül kapcsolódnak egymáshoz, másrészt pedig azért, mert a kötet elő- és utóhangjában értelmezi is az írásokat, s feltárja azok belső összefüggéseit. Az értelmezés alapját (az Álommúzeum bejáratát) az orosz kulturális kód meghatározása adja. Eszerint az orosz irodalomban „az élet és alkotás” egységbe olvasztásával a misztikus tudaton belül „koherens esztétikai utópia” teremtődött. A huszadik század orosz irodalma az álmok és látomások által megteremtett második univerzum szétbomlását mutatja – miképpen az az élet is, amelyikből az irodalom táplálkozott...

Szöke Katalin tanulmánykötete a szétbomlás tényeit elemzi, valójában az így megmutatkozó látásmód formálja egységes egésszé az Álommúzeum című kötetét...

Szöke Katalin: Álommúzeum
 Gondolat Kiadói Kör
 270 oldal, 1490 Ft

nyitólap

cikkek

új könyvek

hírek

fórum

linkek

adattár

médiaajánlat

impreszum

Évfordulók:

1634: Szenci Molnár Albert halála (Kolozsvár)

1897: Vajda János halála (Budapest)

2002: Camilo José Cela halála

[Összes évforduló...](#)

Archívum
 Elofizetés